

BELÜGYMINISZTERIUM

Szám: 10—21/19/1982.

Herceg Miklós

Dr. Hallebrandt László

A
MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG
BELÜGYMINISZTERÉNEK
19/1982. számú
UTASÍTÁSA

Budapest, 1982. évi augusztus hó 24-én.

Szám: 10—21/19/1982.

A MAGYAR NÉPKÖZTÁRSASÁG

BELÜGYMINISZTERÉNEK

19/1982. számú

U T A S Í T Á S A

**a rendőrség fegyverhasználati jogáról szóló 1963. évi 22. számú
törvényerejű rendelet végrehajtásáról**

Budapest, 1982. évi augusztus hó 24-én.

A rendőrség fegyverhasználati jogáról szóló 1963. évi 22. számú törvényerejű rendelet (a továbbiakban: Tvr.) 12. § (1) bekezdésében kapott felhatalmazás alapján, a büntető jogszabályok módosulására és a fegyverhasználatok során szerzett szolgálati tapasztalatokra tekintettel, a fegyverhasználati jog egységes értelmezése és gyakorlati alkalmazása érdekében — a honvédelmi miniszterrel, az igazságügyminiszterrel és a Munkásőrség országos parancsnokával egyetértésben — kiadom az alábbi

u t a s í t á s t : *

A Magyar Népköztársaság rendőrségének joga és kötelessége, hogy kivételesen indokolt esetben fegyvert használjon, ha ezt a törvényesség következetes érvényrejuttatása, a közbiztonság,

* A Tvr. és az utasítás (a továbbiakban: Ut.) egységes szerkezetbe foglalt szövege. **A vastagbetűs a Tvr., a vékonybetűs szöveg pedig az Ut. rendelkezéseit tartalmazza.**

a közrend és az állampolgárok jogainak védelme, valamint a bűnözés elleni küzdelem feltétlenül megköveteli.

Annak érdekében, hogy a rendőr a fegyverhasználati jogát és kötelességét megfelelően gyakorolja, illetőleg teljesítse, a Népköztársaság Elnöki Tanácsa a következőket rendeli:

ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

Tvr. 1. § (1). A rendőrség állományában szolgálatot teljesítő személyt (a továbbiakban: rendőrt) — e törvényerejű rendelet keretei között — szolgálata jogszerű teljesítése során fegyverhasználati jog illeti meg. A rendőr a fegyverét csak végső esetben használja, ha ez feladatának teljesítéséhez elkerülhetetlenül szükséges.

Ut. 1. Az utasítás hatálya kiterjed a rendőrség hivatásos állományú tagjaira. A fegyverhasználati jog független attól, hogy a rendőr egyenruhát vagy polgári ruhát visel, el van-e látva szolgálati fegyverrel, véglegesített-e vagy próbaidős. A fegyveres erők, illetve a fegyveres testületek tagját, amennyiben rendőri feladatok végrehajtására veszik igénybe, illetőleg a rendőrrel együttesen szolgálatot ellátó katonai rendészeti járőr fegyverhasználati jogára — a szolgálat ellátása során — a rendőrről vonatkozó rendelkezések az irányadók. Határterületen a rendőr is jogosult — határőrizeti feladat ellátása során — a határőrség fegyverhasználati joga alapján a fegyverhasználatra.

Ut. 2. Végső esetnek kell tekinteni az olyan közvetlen veszélyhelyzetet, amelynek elhárítása a rendőr feladata, erre azonban más kényszerítő eszköz használata nem volt elegendő vagy annak eredményes alkalmazására nincs lehetősége. A végső eset fennállását mindig az adott körülmények alapján kell vizsgálni.

(2) Fegyveren — e törvényerejű rendelet alkalmazása során — lőfegyvert és robbanófegyvert kell érteni. Ha a rendőr fegyvere használhatatlanná vált, a támadás váratlan, vagy a rendőr szolgálati fegyver nélkül lép fel, minden más tárgy a fegyverrel esik egy tekintet alá. A fegyverhasználat e fegyvereknek személy elleni alkalmazását jelenti.

- Ut. 3. A rendőr fegyverhasználata során a rendőrségnél rendszeresített löfegyvert és robbanófegyvert használhatja. A fegyverrel egy tekintet alá eső más tárgy lehet a nem rendszeresített löfegyver és minden olyan eszköz, amely a rendőr feladatának teljesítését elősegíti és személyi sérülés okozására vagy élet kioltására alkalmas.
- Ut. 4. Fegyverhasználatnak csak a fegyvernek személy elleni szándékos alkalmazása minősül, függetlenül attól, hogy az sérülést okozott-e.
- Ut. 5. Nem tekinthető fegyverhasználatnak a figyelmeztető lövés, illetőleg az állatra vagy a tárgyra irányuló lövés. A fegyverhasználatnak nem minősülő esetekben a rendőrnek az alábbiakra kell figyelemmel lennie:
- a) figyelmeztető lövést általában függőleges irányban, a légtérbe kell leadni. Ha erre nincs biztonságos lehetőség, a lövés irányát úgy kell megválasztani — számolva a becsapódást esetlegesen követő gurulattal is —, hogy a lövedék életet, testi épséget ne veszélyeztessen és ne okozzon indokolatlan kárt. Figyelmeztető lövést csak a fegyverhasználatot közvetlenül megelőző intézkedésként lehet alkalmazni;
 - b) mások személyét közvetlenül veszélyeztető vagy anyagi javakat rongáló — megvadult, veszett — állatra a rendőr akkor lőhet, ha a veszélyhelyzet elhárítására, illetőleg az aránytalan kár megelőzésére az adott körülmények között más mód nincs. Szolgálati feladata teljesítésének érdekében a rendőr a testi épségét közvetlenül veszélyeztető állatot — ha annak megfékezésére nincs más lehetősége — lelőheti. A lövés irányát úgy kell megválasztania, hogy a lövedék személyek életét, testi épségét ne veszélyeztesse;
 - c) a tárgyra irányuló lövésnek is feltétele, hogy életet, testi épséget közvetlenül ne veszélyeztessen. A lövés irányát — különösen mozgó járműre történő lövés-kor — úgy kell megválasztani, hogy a lövedék a járművel utazók és más személyek életét, testi épségét közvetlenül ne veszélyeztesse.

Tvr. 2. §. A rendőr fegyvert saját elhatározásából vagy parancsra használhat. Zárt rendőri egység fegyverhasználatára csak parancsra történhet.

Ut. 6. Saját elhatározásból a rendőr a fegyverét akkor használhatja, ha zárt rendőri egységen kívül teljesít szolgálatot vagy szolgálatilag lép fel, továbbá, ha zárt rendőri egységbe osztották be, de a szolgálati tevékenységét a parancsnokától távol, annak közvetlen vezetése nélkül, önállóan teljesíti.

Ut. 7. Előjárója parancsára a rendőr köteles a fegyverét használni. E parancs végrehajtása csak akkor tagadható meg, ha a rendőr tudja, hogy a fegyver használatával bűncselekményt valósít meg.

Ut. 8. Zárt rendőri egység fegyverhasználatára kizárólag parancsra történhet. Zárt egység az az állandó vagy ideiglenes jelleggel létrehozott rendőri kötelék, melynek tagjai azonos cél érdekében, a szervezetszerű vagy a kijelölt parancsnok közvetlen vezetésével, egymással szoros együttműködésben teljesítik a kapott feladatot. Az a feladat végrehajtásának vezetésével megbízott parancsnok felelős a zárt rendőri egység fegyverhasználatának jogszerűségéért.

A FEGYVERHASZNÁLAT ESETEI

Tvr. 3. §. A rendőr — az 1. és 2. §-ban foglalt általános rendelkezéseknek megfelelően — fegyvert használ

a) súlyos bűncselekmény elkövetésének megakadályozására:

Ut. 9. Fegyverhasználatnál is meg kell akadályozni a Magyar Népköztársaság állami, társadalmi vagy gazdasági rendjére, az állampolgárok személyére vagy jogaira nézve súlyos követelményekkel járó szándékos bűncselekmény elkövetését, ha a körülményekből megállapítható a súlyos következmény beállásának közvetlen veszélye.

Fegyverhasználatnál is megakadályozandó:

a) az állam és az emberiség elleni bűncselekmények (Btk. X. és XI. fejezet);

- b) a közúti a vasúti, a légi vagy a vízi közlekedés biztonságát rongálással, erőszakkal vagy fenyegetéssel szándékosan veszélyeztető cselekmény, ha az ennek következtében előállott veszélyhelyzet súlyos testi sérülés vagy ennél súlyosabb következmény létrejöttével fenyeget [Btk. 184. § (2) bekezdés és 185. § (2) bekezdés];
- c) a tiltott határátlépés [Btk. 217. §(3)—(4) bekezdés];
- d) az államtitoknak személy vagy dolog elleni erőszakkal történő jogosulatlan megszerzése [Btk. 221. § (1) bekezdés a) pont];
- e) a közveszélyokozás, a közérdekű üzem működésének megzavarása, a terrorcselekmény és a légijármű hatalomba kerítése [Btk. 259. § (1)—(3) bekezdés, 260. § (1) és (2) bekezdés, 261. § (1)—(3) bekezdés, 262. § (1)—(3) bekezdés];
- f) közveszély színhelyén a lopás [Btk. 316. § (2) bekezdés b) pont];
- g) a rablás (Btk. 321. §);
- h) a kifosztás [Btk. 322. § (2) bekezdés];
- i) a rongálás [Btk. 324. § (4) és (5) bekezdés].

b) súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható személy elfogására:

Ut. 10. Súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsíthatónak kell tekinteni a 9. pont a—i) alpontjában felsorolt, továbbá a rendőr által tettenért olyan más büntett menekülő elkövetőjét, aki nyilvánvalóan súlyos személyi sérülést vagy dolog elleni erőszak alkalmazásával legalább jelentős kárt okozott, illetőleg a büntettet, fegyveresen vagy felfegyverkezve követte el.

Ut. 11. Fegyverhasználatnak van helye akkor is, ha az ötévi szabadságvesztésnél súlyosabb büntetéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetőjének körözését vagy üldözését rendelték el, és az elrendelésre jogosult vezető — a cselekmény összes körülményeire tekintettel — en-

nek lehetőségét a körözésben vagy az elfogató parancsban feltüntette, illetőleg elrendelte.

c) a büntetőeljárás vagy a büntetés végrehajtása során a hatóság őrizetéből megszökött személy kézrekerítésére;

Ut. 12. Büntetőeljárás során hatósági őrizetben levőnek kell tekinteni azt, akit — szabadságvesztéssel is fenyegetett bűncselekmény elkövetése miatt — a nyomozóhatóság vagy a bíróság őrizetbe vett, illetve előzetes letartóztatásba helyezett, továbbá a jogerős ítélet alapján szabadságvesztést töltő elítéltet és a szigorított őrizettest.

Ut. 13. Szököttnek kell tekinteni azt, aki kivonta magát a hatóság őrizetéből.

d) a közbiztonságra és a közrendre súlyos veszélyt jelentő csoportosulás szétszlatására;

Ut. 14. A közbiztonságra és a közrendre súlyos veszélyt jelentő csoportosulásnak kell tekinteni az egyszeri ránézéssel meg nem állapítható létszámú személyek — legalább 15—20 fő — együttes jogsértő fellépését, ha céljuk és tevékenységük az állami, társadalmi és gazdasági szervek, továbbá a hivatalos személyek zavartalan működésének akadályozására, a köznyugalom tartós megzavarására irányul.

e) a mások élete ellen irányuló vagy mások testi épségét súlyosan veszélyeztető támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;

Ut. 15. Életet, testi épséget súlyosan veszélyeztető támadásnak kell tekinteni azt a bárki által felismerhető, meghatározott személy vagy személyek ellen irányuló szándékos jogsértő magatartást, amelynél a támadó helyzetéből, tevékenységének módjából és eszközéből megállapítható a súlyos sérülés közvetlen veszélye.

Ut. 16. Támadással közvetlenül fenyegető magatartásnak kell tekinteni azt a fellépést, amikor a támadó helyzetéből,

tevékenységének módjából és eszközéből a rendőrnek arra kell következtetni, hogy a támadás nyomban bekövetkezik.

- f) a saját élete, testi épsége vagy személyes szabadsága ellen **intézett támadás, illetőleg az ilyen támadással közvetlenül fenyegető magatartás elhárítására;**

Ut. 17. A rendőr élete, testi épsége vagy személyes szabadsága ellen intézett támadásnak kell tekinteni, ha őt egy vagy több személy tetteleg bántalmazza, megsebesíti, lefegyverzi, tehetetlen állapotba helyezi, szabad mozgásában gátolja, erőszakkal a helyének elhagyására kényszeríti vagy ilyen cselekményt megkísérel.

Ut. 18. Támadással közvetlenül fenyegető magatartás az a felépés, amikor a támadó helyzetéből, tevékenységének módjából és eszközéből megállapítható a támadás bekövetkezésének közvetlen veszélye.

- g) az **intézkedését tettelegesen akadályozó ellenszegülés leküzdésére;**

Ut. 19. Tettelegesen akadályozó ellenszegülésnek kell tekinteni azt a célzatos, fizikai erő kifejtéssel járó tevékenységet, amely a rendőrt jogszerű intézkedésének megkezdésében, folytatásában vagy befejezésében akadályozza. Ez irányulhat a rendőr személye vagy dolog ellen is.

Tvr. 4. §. A 3. §-ban felsorolt esetekben nincs helye fegyverhasználatnak;

- a) ha olyan személy életét vagy testi épségét is veszélyezteti, akivel szemben a fegyverhasználat feltételei nem állnak fenn;

- b) gyermek és terhes nő ellen;

Ut. 20. Ha a fegyver használata olyan személy életét, testi épségét is veszélyezteti, — akivel szemben a rendőrség fegyverhasználatának feltételei nem állnak fenn, — a

támadás elhárítására, így lövés leadására is a Btk. 29. §-ban meghatározott jogos védelem szabályai az irányadók. Gyermekkorú, gyengeelméjű és elmebeteg személy, továbbá terhes nő támadásának elhárítására is — ha a betegség, a terhesség szemmel látható vagy a rendőrnek arról tudomása van — a jogos védelem szabályait kell alkalmazni.

A FEGYVERHASZNÁLATOT MEGELŐZŐ INTÉZKEDÉSEK

Tvr. 5. §. Az egyes személyekkel szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

a) felhívásnak, hogy a személy a rendőr intézkedésének engedelmeskedjék;

Ut. 21. A felhívást érthetően, az érintett személyhez „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, határozottan kell megtenni.

b) más személy segítségül hívásának;

Ut. 22. A rendőr lehetőség szerint a fegyveres erők, a fegyveres testületek, a rendészeti szervek tagját vagy más közfeladatot ellátó személyt hívjon segítségül.

c) kényszerítő intézkedéseknek (kézrátétel, gumibot használata, stb.);

Ut. 23. Kényszerítő eszközök lehetnek: a testi kényszer, a könnygázszóró palack, a bilincs, a szolgálati kutya, a gumibot. Közülük a rendőr azt a kényszerítő eszközt válassza, melynek alkalmazásától az adott körülmények között eredmény várható.

d) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;

Ut. 24. A figyelmeztetéssel egyidőben a rendőr fegyverét helyezze „tüzelésre kész” állapotba.

e) figyelmeztető lövésnek;

Ut. 25. A figyelmeztető lövés leadására az 5. pont a) alpontja az irányadó. Ismételt leadásának akkor van helye, ha attól a fegyverhasználat elkerülése várható.

Tvr. 6. §. A csoportosulással szemben történő fegyverhasználatot meg kell előznie:

a) a csoportosulás megszüntetésére való felhívásnak;

Ut. 26. A csoportosulás megszüntetésére irányuló felhívást érthetően, lehetőleg hangerősítő készülékkel, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, határozottan kell megtenni.

b) az oszlató alakzatok és eszközök alkalmazásának;

Ut. 27. Oszlató alakzat vagy eszköz lehet az oszlatóék, a mozgó sorfal, a könnygázgránát, a vízágyú, stb.

c) figyelmeztetésnek, hogy fegyverhasználat következik;

Ut. 28. A fegyverhasználatot megelőző figyelmeztetést követően „fegyvert tölts!” vezényszóra az egység fegyverét helyezze „tüzelésre kész” állapotba.

d) figyelmeztető lövésnek;

Ut. 29. Zárt rendőri egység figyelmeztető lövésének leadásakor a parancsnoknak az 5. pont a) alpontja figyelembevételével kell eljárnia.

Tvr. 7. §. A fegyverhasználatot megelőző intézkedések részben vagy teljesen mellőzhetők, ha az eset összes körülményei folytán a megelőző intézkedésekre már nincs idő és a késedelem súlyos következményekkel járhat.

Ut. 30. Súlyos következményekkel jár a késedelem akkor is, ha a megelőző intézkedések eredményessége nyilvánvalóan kilátástalan vagy azok alkalmazása akadályba ütközik.

A FEGYVERHASZNÁLAT MÓDJA

Tvr. 8. §. A fegyverhasználat során lehetőleg kerülni kell az élet kioltását.

Ut. 31. Fegyverhasználat során a lövést lehetőleg lábra, ha pedig a fegyverhasználattal fenyegetett személy kezében

a támadásra távolról is felhasználható eszköz van, kézre kell irányítani.

(2) Ha a fegyverhasználat a célját elérte, további alkalmazásának helye nincs.

(3) A fegyverhasználat után a sérültet elsősegélyben kell részesíteni és gondoskodni kell orvosi ellátásáról.

Ut. 32. A fegyverhasználatot követően a rendőrnek gondoskodnia kell parancsnoka értesítéséről és annak megérkezéseig a helyszín biztosításáról.

VEGYES RENDELKEZÉSEK

Tvr. 9. §. E törvényerejű rendelet nem érinti a Büntető Törvénykönyv 29. §-ában szabályozott jogos védelemre vonatkozó rendelkezések alkalmazását.

Tvr. 10. §. A jogtalan fegyverhasználat és a kötelező fegyverhasználat elmulasztása büntetőjogi vagy fegyelmi felelősséget von maga után.

Ut. 33. A rendőrnek írásban jelentést kell tennie a fegyverhasználatról. A jelentés tartalmazza:

- a) mikor, hol, ki ellen, milyen fegyvert használt, hány lövést adott le;
- b) a fegyverhasználat okát;
- c) alkalmazta-e a megelőző intézkedéseket vagy közülük valamelyiket elhagyta-e és miért;
- d) milyen sérülés történt, sor került-e elsősegélynyújtásra, orvosi ellátásra, hol tartózkodik a sérült;
- e) a helyszínrre, a tanúkra, a bűnjelekre és az egyéb körülményekre vonatkozó adatokat.

Ut. 34. A fegyverhasználatról az illetékes katonai ügyészt azonnal értesíteni kell. A katonai ügyész döntése alapján a rendőrkapitányság vezetője — más szerveknél azonos jogállású vezető — köteles a sérülést nem okozó fegyverhasználat vizsgálatát haladéktalanul lefolytatni, ille-

tőleg sérülés esetén a halaszthatatlan intézkedéseket megtenni és az ügyési vizsgálatot tevékenyen elősegíteni.

Ut. 35. A fegyverhasználatnak nem minősülő — tárgyra, állatra irányuló és a figyelmeztető lövést a rendőr lehetőleg azonnal, szóban jelentse a parancsnokának, majd készítsen írásos jelentést, amely tartalmazza:

- a) mikor, hol, milyen célból, hány lövést adott le;
- b) a lövést kiváltó körülményeket, figyelmeztető lövésnél az alkalmazott megelőző intézkedéseket vagy azok mellőzésének okait;
- c) a lövés irányát, eredményét;
- d) a lövést követően tett intézkedéseit;
- e) a helyszínrre, a tanúkra, a bűnjelekre és az egyéb körülményekre vonatkozó adatokat.

Ut. 36. A fegyverhasználatnak nem minősülő lövés körülményeit a rendőr elöljárója — alosztály-, osztályvezető, illetve a velük egy tekintet alá eső vezető — az államigazgatási eljárás általános szabályai szerint vizsgálja ki. Megállapításait foglalja összefoglaló jelentésbe, azt terjessze fel a szerv vezetőjének, aki jogosult elbírálni a lövés leadásának szükségességét és szakszerűségét.

Tvr. 11. §. Az illetékes miniszterek felhatalmazást kapnak, hogy a felügyeletük alá tartozó fegyveres testületek és rendészeti szervek fegyverhasználati jogát e törvényerejű rendelet alapján — a belügyminiszterrel egyetértésben — szabályozzák.

Ut. 37. Ez az utasítás 1983. január hó 1. napján lép hatályba. Ezzel egyidejűleg a 001/1964. számú utasítás és a 7/1977. számú parancsal kiadott „A Rendőrség Szolgálati Szabályzata” 456—470. pontjai hatályukat veszítik és helyükre e rendelkezések lépnek. Az utasítást a hivatásos állomány részére 1982. december 31-ig, ezt követően évente ismétlődően oktatni kell. Az oktatás rendjére a személyügyi miniszterhelyettes intézkedjen.

Dr. HORVÁTH ISTVÁN s. k.,
belügyminiszter

Készült: 31 000 példányban.

Kapják: 7/1977. számú belügyminiszteri parancs elosztója szerint.

Az Ut 9. pont 4. sorában szereplő "követelményekkel" szó
helyett "következményekkel" szó értendő